

REPUBLIKA E SHQIPËRISË
KOMISIONERI PËR MBROJTJEN NGA DISKRIMINIMI

Nr. 875/3 Prot.

Tiranë, më 30.10.2025

V E N D I M

Nr. 245, Datë 30.10.2025

Bazuar në nenin 32/1/a dhe nenin 33 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, pranë Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi është paraqitur ankesa nr. 135, datë 03.06.2025, e z. G.B kundër Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a¹, me Nipt L72320033P, në të cilën pretendohet për diskriminim për shkak të “racës²” dhe “aftësisë së kufizuar³”.

Në përfundim të shqyrtimit të ankesës, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

K O N S T A T O I:

I. Parashtrimi i fakteve sipas subjektit ankues.

Sipas shpjegimeve të dhëna në formularin e ankesës, subjekti ankues, informon se: “Me kërkesë/ankesën datë 27.05.2025, drejtuar UK Tiranë, kam kërkuar anulimin e Akt-marrëveshjes së lidhur mes palëve, pasi nuk jam në gjendje për ta paguar në vlerën 5.000 lekë dhe kam kërkuar një akt-marrëveshje të re me vlerë kësti deri në 1.000 lekë. Jam në kushte të vështira dhe siguroj jetesën vetëm nëpërmjet pagesës së aftësisë së kufizuar nga Shërbimi Social Shtetëror. UK Tiranë me shkresën nr. 7703/1, datë 29.05.2025, ka kthyer përgjigje duke thënë se pagesa me këste mujore 5.000 lekë është i vetmi plan që UKT disponon. Për momentin më kanë prerë furnizimin me ujë nga që nuk kam bërë pagesat”.

Subjekti ankues, kërkon nga Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, konstatimin e diskriminimit, rilidhjen e furnizimit me ujë dhe ti ofrohen lehtësime për pagesën e këstit deri në 1.000 lekë.

¹ Në vijim do t'i referohemi si UKT sh.a.

² Referuar vërtetimit datë 12.09.2024, të lëshuar nga Shoqata Albanian Roman Baxt, ankuesi i përket minoritetit Rom.

³ Referuar Vërtetimit për AK, datë 14.06.2024, të lëshuar nga SHSSH, ankuesi është me aftësi të kufizuar, niveli 3 (i rëndë).

II. Ndjekja e procedurës për shqyrtimin e ankesës nga Komisioneri.

Në nenin 1, të Ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, parashikohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

Në bazë të nenit 7, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, mbrojtja nga diskriminimi garantohej ndaj çdo veprimi ose mosveprimi të autoriteteve publike ose të personave fizikë a juridikë që marrin pjesë në jetën dhe sektorët publikë ose privatë, që krijojnë baza për mohimin e barazisë ndaj një personi apo grupi personash, ose që i ekspozon ata ndaj një trajtimi të padrejtë dhe jo të barabartë, kur ata ndodhen në rrethana të njëjta ose të ngjashme, në krahasim me persona të tjerë ose grupe të tjera personash.

Bazuar në nenin 32/1/a të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri ka kompetencë për të shqyrtuar shkeljet që i bëhen zbatimit dhe respektimit të parimit të barazisë në lidhje me këto shkaqe.

Gjatë shqyrtimit të kësaj ankese, Komisioneri ka marrë në shqyrtim vetëm ato çështje, që bëjnë pjesë në kompetencat e tij, të parashikuara nga ligji 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar.

Në zbatim të parashikimeve ligjore, të përcaktuara në nenet 32/2 dhe 33 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ka shqyrtuar çështjen duke ndërmarrë hapat si më poshtë:

Pas analizimit paraprak të ankesës të paraqitur nga ankuesja, u konstatua se nga pikëpamja formale, ajo i plotësonte kërkesat e parashikuara nga neni 33/3 të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar. Në këto kushte Komisioneri, filloi procedurat përkatëse për shqyrtimin e saj.

Me shkresën nr. 875/1, datë 16.06.2023, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, ka njoftuar dhe ka kërkuar informacion nga Ujësjellës Kanalizime Tiranë sh.a, për ankesën e bërë nga z. G.B.

Me shkresën nr. K.1707/1, datë 02.07.2025, Ujësjellës Kanalizime Tiranë sh.a, informoi Komisionerin se: “Ujësjellës Kanalizime Tiranë në kryerjen e funksioneve të saj publike, në cilësinë e shoqërisë tregtare me kapital 100% shtetëror, në zbatim të akteve ligjore e nënligjore në fuqi, përmbush detyrimet e saj për furnizimin me ujë dhe largimit të ujërave të ndotura, të konsumatorëve në zonën e shërbimit nëpërmjet lidhjes së kontratave të furnizimit me ujë.

Kontrata tip e furnizimit me ujë është një akt juridik civil, i dyanshëm, që përcakton të drejtat dhe detyrimet e UKT sh.a nga njëra anë dhe të kontraktuesve/konsumatorëve nga ana tjetër. Ky akt është tip i miratuar me vendimin e Komisionit Kombëtar Rregullator të Ujit nr. 8, datë 04.02.2011 “Për miratimin e modelit të kontratës tip”, i ndryshuar me vendimin nr. 25, datë 08.07.2015, dhe i detyrueshëm për zbatim sipas vendimit të KKRRU-së, nr. 15, datë 09.06.2014 “Për zbatimin e kontratës model të miratuar nga KKRR për të gjithë klientët e sektorit të furnizimit me ujë dhe largimit epërpunimit të ujërave të ndotura”.

Në mënyrë të përmbledhur kontrata dhe VKM nr. 1304, datë 11.12.2009 (Kodi i Ujit) përcakton se UKT sh.a furnizon me ujë dhe largon ujërat e ndotura për konsumatorin dhe ky i fundit detyrohet të paguajë çdo muaj, sipas faturës së emetuar në bazë të leximit të ujëmatësit.

Nëse pagesa e faturës mujore nuk kryhet deri në datën 28 të muajit pasardhës, konsumatori detyrohet të paguajë një shtesë për kamatëvonesë 0,5 për qind të vlerës së faturës për çdo ditë vonesë, deri në 10 për qind. Në rast se pagesa nuk kryhet brenda 30 ditëve, UKT sh.a ndërpret furnizimin me ujë (në referencë të pjesës së dytë, pika 4.4 e Kodit të Ujit).

Përveç detyrimeve kontraktuale të sipërcituara, për kategoritë në nevojë UKT sh.a operon brenda kuadrit ligjor në fuqi, me politikat lehtësuese si vijon:

- Në bazë të Udhëzimit nr. 2, datë 26.03.2024 “Për miratimin e metodologjisë, për kriteret dhe procedurat, për shpërndarjen dhe përdorimin e subvencioneve shtetërore, për ofruesit e shërbimeve në sektorin e ujësjellës-kanalizimeve, për vitin buxhetor 2024”, për kategoritë në nevojë të përcaktuara në këtë udhëzim, UKT sh.a bën kompensimin për vlerën e faturuar, deri në sasinë 5 m³ ujë të pijshëm për kontratë, tarifë fikse e kanalizimeve.*
- Për rastet e konsumatorëve debitorë, lidh akt-marrëveshje për pagesë me këste të detyrimeve, sipas kategorisë së abonentëve.*
- Përfshirimi nga taksat dhe tarifat vendore bëhet sipas listës së dërguar nga Bashkia Tiranë, që ka rolin e organit tatimor.*

Sa më sipër sqaruam, bëjmë me dije se rasti i z. G.B është trajtuar me të gjitha lehtësirat e mundshme, të sipërcituara, pa bërë asnjë dallim me konsumatorët e tjerë të kësaj kategorie. Në këto kushte, vlerësojmë se në asnjë moment, nga strukturat e UKT sh.a, nuk është vepruar në mënyrë diskriminuese, as ndaj z. G.B dhe as ndaj konsumatorëve të tjerë, në kuptim të nenit 1, të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar.

Aktualisht z. G.B, për objektin me nr. kontrate 005823-1, me adresë Rruga: “Njazi Meka”, Tiranë, furnizohet rregullisht me ujë, është përjashtuar nga taksat dhe tarifat vendore, trajtohet me kompensim 5m³ ujë/muaj dhe i është lidhur akt-marrëveshje për pagesë me këste të detyrimeve.

Lidhur me rekomandimin tuaj për rishikimin e kushteve të akt-marrëveshjes, sqarojmë se UKT sh.a po bën një rivlerësim të situatës, duke marrë në konsideratë vlerën e detyrimit të mbetur dhe kushtet e abonentit”.

Në datë 02.10.2025, ankuesi është paraqitur pranë zyrave të KMD-së dhe dorëzoi këto dokumente: Shkresë e Avokatit të Popullit datë 01.09.2025, kopje të librezës së ujit, mandat pagese të UKT dhe mandat pagese të masës së përfitimit të aftësisë së kufizuar. Gjithashtu, ankuesi deklaroi se, pasi ka kryer disa pagesa të faturave të ujit në datë 18.08.2025, i është rilidhur furnizimi me ujë të pijshëm dhe se trajtohet me pagesë të aftësisë së kufizuar në masën 15.853 lekë në muaj, së bashku me kompensimet.

III. Vlerësimi i fakteve dhe provave të grumbulluara nga Komisioneri gjatë procesit të shqyrtimit të çështjes.

A. Lidhur me trajtimin e padrejtë dhe të pafavorshëm të subjektit ankues.

Gjatë shqyrtimit të ankesës dhe ndjekjes së procedurës hetimore, Komisioneri në përputhje me parashikimet ligjore ka kërkuar informacionin e nevojshëm dhe dokumentacionin mbështetës, lidhur me rastin e ankuesit, në mënyrë që të mund të vlerësonte me objektivitet pretendimin e tij për trajtim të padrejtë dhe diskriminues.

Komisioneri ka përmbushur kërkesat e parashikuara në Kodin e Procedurave Administrative, edhe sa i takon dhënies së ndihmës efektive, gjë e cila është përcaktuar në nenin 10, të tij: *“Organi publik siguron që të gjitha palët dhe persona të tjerë të përfshirë në procedurë të jenë në gjendje të ndjekin dhe të mbrojnë të drejtat dhe interesat e tyre ligjorë në mënyrë sa më efektive dhe të lehtë të jetë e mundur. Ai i informon palët mbi të drejtat dhe detyrimet e tyre, përfshirë të gjithë informacionin e lidhur me procedurën dhe i paralajmëron ato për pasojat ligjore të veprimeve ose mosveprimeve të tyre”.*

LMD në nenin 32, pikën 2, të tij ka përcaktuar qartë këtë detyrim, duke cituar se: *“Të gjitha institucionet publike dhe subjektet private janë të detyruara të mbështesin Komisionerin, duke i dhënë informacionin që i nevojitet dhe duke i garantuar aksesin në informacion në përmbushjen e detyrave të tij”.*

Nga ana e Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi janë marrë të gjitha masat që subjekti kundër të cilit është bërë ankesa të vihet në dijeni për ankesën e bërë dhe i janë ofruar mundësitë që të jepte shpjegime, informacion dhe dokumentacion provues mbi pretendimet e ngritura nga subjekti ankues.

Diskriminimi karakterizohet nga trajtimi i diferencuar, pra duhet të demonstrohet se viktima e pretenduar është trajtuar në mënyrë më pak të favorshme për shkak të një karakteristike që përfshihet në *“shkakun e mbrojtur”*.

Në nenin 5, pika 1, të ligjit 10221/2010 *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar përcaktohet se: *“1. Ndalohej diskriminimi për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji dhe mosmarrja në shqyrtim, sipas rasteve të përmendura në nenin 3 të këtij ligji, e një ankimi ose procedurë, si dhe çdo formë tjetër sjelljeje që pengon zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë”*.

Sa më sipër, për të vlerësuar pretendimin për diskriminim të parashtruar nga ankuesi, në radhë të parë Komisioneri do të vlerësojë nëse ai i është nënshtruar ndonjë trajtimi të padrejtë dhe më pak të favorshëm, në të drejtën e tij për të përfituar të mira apo shërbime nga ana e Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a dhe më konkretisht në lidhje me furnizimin me ujë të pijshëm të banesës ku jeton dhe rishikimin e vlerës së akt marraveshjes.

Në bazë të nenit 23 *“Funksionet e bashkive në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike”*, të ligjit nr. 139/2015 *“Për Vetëqeverisjen Vendore”*, të ndryshuar, përcaktohet se, në fushën e infrastrukturës dhe shërbimeve publike, bashkitë janë përgjegjëse në territorin e juridiksionit të tyre, ndër të tjera për prodhimin, trajtimin, transmetimin dhe furnizimin me ujë të pijshëm.

Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, është një shoqëri e cila është krijuar dhe funksionon në bazë të ligjit *“Për tregtarët dhe shoqëritë tregtare”*, i ndryshuar. Megjithatë, ajo është një shoqëri e cila, referuar ekstraktit të lëshuar nga Qendra Kombëtare e Biznesit, në pronësi të Bashkisë Tiranë, si aksionar i vetëm i kësaj shoqërie.

Bashkia Tiranë, e cila në bazë të nenit 23, të ligjit nr. 139/2015 *“Për Vetëqeverisjen Vendore”*, të ndryshuar, është përgjegjëse për prodhimin, trajtimin, transmetimin dhe furnizimin me ujë të pijshëm, të qytetarëve që jetojnë në juridiksionin e saj e ushtron këtë funksion të saj nëpërmjet personit juridik Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a. Në këtë mënyrë marrëdhënia e krijuar midis ankuesit dhe Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a është një marrëdhënie midis individit dhe një autoriteti publik/shtetit.

Bazuar në parashtrimet, kronologjinë e ngjarjeve dhe dokumentacionin e depozituar nga palët në këtë proces, Komisioneri vëren se:

Nga aktet e administruara, rezulton se ankuesi Z. G.B, bazuar në vendimin e Komisionit Shumëdisiplinor, është vlerësuar si person me aftësi të kufizuara, Niveli 3 (i rëndë), me afat vlefshmërie 01.07.2024 – 01.07.2026.

Referuar Certifikatës Familjare datë 18.09.2024, të lëshuar nga Zyra e Gjendjes Civile 376, Njësia Administrative nr. 4, Tiranë, rezulton se Z. G.B është kryefamiljar.

Në datë 27.09.2024, abonenti me nr. kontrate 005823-1, Z. G.B ka lidhur Akt-marrëveshje me UKT sh.a për shlyerjen me këste të detyrimit të akumuluar në vlerën 29.282,26 lekë dhe kësti mujor do të jetë 5.000 lekë në muaj.

Me kërkesë/ankesën të protokolluar pranë UKT sh.a me nr. 7703, datë 27.05.2025, ankuesi ka kërkuar nga UKT sh.a, lidhjen e një akt marrëveshje të re për pagesën e kësteve deri në 1.000 lekë, pasi nuk ka mundësi për pagesën e kësteve prej 5.000 lekësh, për të cilën i është bërë dhe ndërprerja e furnizimit me ujë të pijshëm.

UKT sh.a me shkresën nr. 7703/1, datë 29.05.2025, ka informuar ankuesin se: *“Pagesa me këste mujore 5.000 lekë është i vetmi plan Akt marrëveshje që UKT sh.a disponon”*.

Referuar mandat pagesës datë 04.06.2025, rezulton se ankuesi ka kryer pagesën për UKT-në në masën 16.557 lekë, për muajt nëntor 2024, dhjetor 2024 dhe janar 2025.

Referuar Proces-Verbalit nr. 0002513 të UKT sh.a, për arsye të moslikuidimit të faturave të ujit, UKT sh.a në datë 18.08.2025, ka bërë ndërprerjen e furnizimit me ujë të banesës së ankuesit.

Referuar mandat pagesës datë 18.08.2025, rezulton se ankuesi ka kryer pagesën për UKT-në në masën 2.573,88 lekë, për muajt prill-korrik 2025 dhe pas kësaj pagese i është rilidhur furnizimi me ujë.

Referuar dokumentacionit të dorëzuar nga ankuesi, rezulton se z. G.B trajtohet me pagesë të aftësisë së kufizuar në masën 15.853 lekë së bashku me kompensimet.

Lidhur me sa më sipër, Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a, ka mbajtur qëndrimin se pagesa me këste mujore 5.000 lekë është i vetmi plan Akt marrëveshje që UKT sh.a disponon dhe se UKT sh.a po bën një rivlerësim të situatës, duke marrë në konsideratë vlerën e detyrimit të mbetur dhe kushtet e abonentit.

Komisioneri për Mbrotjtjen nga Diskriminimi sjell në vëmendje se ka trajtuar ankesën nr. 193, datë 16.09.2024, të z. G.B kundër Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a dhe me Vendimin nr. 06, datë 06.01.2025, ka vendosur:

1. Të deklarojë të përfunduar procedurën administrative për shqyrtimin e ankesës nr. 193, datë 16.09.2024, të paraqitur nga z. G.B, pasi është arritur efektiviteti dhe qëllimi, për të cilin kishte filluar procedura hetimore.
2. Rekomandohet Shoqëria Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a, që me qëllim parandalimin e situatave dhe sjelljeve diskriminuese në lidhje garantimin e të drejtës për ujë, gjatë ushtrimit të veprimtarisë së saj, të marrë masat e mëposhtme:
 - 2.1 Të rishikojë Akt Marrëveshjen e datës 27.09.2024 të lidhur me z. G.B, duke zvogëluar këstin mujor në atë masë që të jetë i përballueshëm nga ana e ankuesit.
 - 2.2 Të marrë masa për të ndaluar çdo praktikë të ndërprerjes së furnizimit me ujë për shkak të mospagesës së detyrimeve nga ana e klientëve që i përkasin kategorive vulnerabël, sikurse janë personat me aftësi të kufizuara, si dhe klientëve të cilët për shkak të gjendjes ekonomike janë në pamundësi financiare për të shlyer detyrimin, sikurse janë personat që janë përfitues të ndihmës ekonomike nga Shteti.

Referuar vendimmarrjes së Komisionerit, rezulton se nga ana e UKT sh.a, nuk është ndërmarrë asnjë veprim për zbatimin e rekomandimit të Komisionerit për Mbrojtjen nga Diskriminimi.

Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, sanksionon se, dinjiteti i njeriut, të drejtat dhe liritë e tij, janë baza e këtij shteti, i cili ka për detyrë t'i respektojë dhe t'i mbrojë. (Neni 3, i Kushtetutës) E drejta e njeriut për ujë, është e domosdoshme për të jetuar një jetë me dinjitet dhe është parakusht për realizimin e të drejtave të tjera të njeriut. Një sasi e mjaftueshme e ujit të sigurt, është e nevojshme për të parandaluar vdekjen nga dehidratimi, për të zvogëluar rrezikun e sëmundjeve të lidhura me ujin dhe për të siguruar konsumin, gatimin, kërkesat higjienike personale dhe shtëpiake.

Pakti Ndërkombëtar për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, në nenin 11 sanksionohet e drejta për një standard të përshtatshëm jetese, ndërsa në nenin 12, e drejta për standardin më të lartë të arritshëm të shëndetit. Konkretisht, në paragrafët 1, të nenit 11 dhe 12, të këtij Pakti sanksionohet: “ (neni 12 (1.) Shtetet palë të këtij Pakti njohin të drejtën e secilit për një standard të përshtatshëm të jetesës për vete dhe për familjen e tij, duke përfshirë ushqimin, veshjen dhe strehimin të përshtatshëm si dhe përmirësimin e vazhdueshëm të kushteve të jetesës. (Neni 12 (1.) Shtetet palë të këtij Pakti njohin të drejtën e secilit për të pasur gjendje sa më të mirë shëndetësore, fizike e mendore që ai është i aftë të arrijë”.

E drejta për ujë hyn qartë në kategorinë e garancive thelbësore për sigurimin e një standardi të përshtatshëm jetese, veçanërisht pasi ajo është një nga kushtet më themelore për mbijetesë. E drejta për ujë është gjithashtu e lidhur pazgjidhshmërisht me të drejtën për standardin më të lartë të arritshëm të shëndetit (neni 12, paragrafi 1 i Paktit) dhe të drejtat për strehim të përshtatshëm dhe ushqim të përshtatshëm. (neni 11, paragrafi 1 i Paktit)

Konventa e OKB-së “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”, në nenin 28 “Standardi i përshtatshëm i jetesës dhe mbrojtja shoqërore”, përcakton : “1. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për një standard të përshtatshëm jetese për ta dhe për familjet e tyre, përfshirë ushqimin, veshjen dhe strehimin e përshtatshëm dhe përmirësimin e vazhdueshëm të kushteve të jetesës dhe duhet të ndërmarrin hapat e duhur për të mbrojtur dhe përmirësuar realizimin e kësaj të drejte pa diskriminim me bazë aftësinë e kufizuar.

2. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për mbrojtje shoqërore, dhe që ata ta gëzojnë atë të drejtë pa diskriminim me bazë aftësinë e kufizuar dhe duhet të marrin hapat e duhur për të mbrojtur dhe përmirësuar realizimin e kësaj të drejte, përfshirë masat:

a) Për t'u siguruar mundësim të barabartë personave me aftësi të kufizuara ndaj shërbimeve për ujë të pastër dhe për të siguruar mundësimin e shërbimeve, pajisjeve dhe formave të tjera të asistencës të përshtatshme dhe të përballeshme për nevoja të lidhura me aftësinë e kufizuar;”

Në Komentin e Përgjithshëm Nr. 15 (2002) “E drejta për ujë”, Komiteti për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, në cilësinë e autoritetit i cili monitoron dhe interpreton Paktin, ofron udhëzime në lidhje me çështje thelbësore që lidhen me zbatimin e neneve 11 dhe 12, të Paktit

Ndërkombëtar për të drejtat ekonomike, sociale dhe kulturore. Disa prej këtyre udhëzimeve, të cilat Komisioneri vlerëson se gjejnë zbatim në çështjen objekt shqyrtimi janë pasqyruar si më poshtë:

Komiteti për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, në Komentin e Përgjithshëm Nr. 15 (2002) *“E drejta për ujë”* thekson se: *“E drejta e njeriut për ujë, i jep të drejtë të gjithë personave për ujë të mjaftueshëm, të sigurt, të pranueshëm, fizikisht të aksesueshëm dhe të përballueshëm për përdorim personal dhe shtëpiak”*.

E drejta për ujë përmban liri dhe të drejta. Liritë përfshijnë të drejtën për të ruajtur aksesin në furnizimet ekzistuese të ujit të nevojshme për të drejtën për ujë, dhe të drejtën për të qenë i lirë nga ndërhyrjet, siç është e drejta për të qenë i lirë nga shkëputjet arbitrare ose ndotja e furnizimeve me ujë. Të drejtat përfshijnë edhe të drejtën për një sistem të furnizimit dhe menaxhimit të ujit që ofron mundësi të barabarta për njerëzit që të gëzojnë të drejtën e ujit. Elementet e së drejtës për ujë duhet të jenë të përshtatshme për dinjitetin, jetën dhe shëndetin e njeriut. Përshtatshmëria e ujit nuk duhet të interpretohet ngushtë, thjesht duke iu referuar sasive dhe teknologjive vëllimore. Uji duhet trajtuar si një e mirë sociale dhe kulturore dhe jo të shihet kryesisht si një e mirë ekonomike.

Ndërsa përshtatshmëria e ujit që kërkohet për të drejtën për ujë mund të ndryshojë sipas kushteve të ndryshme, faktorët e mëposhtëm zbatohen në të gjitha rrethanat:

- (a) *Disponueshmëria*. Furnizimi me ujë për çdo person duhet të jetë i mjaftueshëm dhe i vazhdueshëm për përdorime personale dhe shtëpiake. Këto përdorime zakonisht përfshijnë pirjen, kanalizimet personale, larjen e rrobave, përgatitjen e ushqimit, higjenën personale dhe shtëpiake. Sasia e ujit në dispozicion për çdo person duhet të korrespondojë me udhëzimet e Organizatës Botërore të Shëndetësisë (OBSh). Disa individë dhe grupe mund të kërkojnë gjithashtu ujë shtesë për shkak të shëndetit, klimës dhe kushteve të punës;
- (b) *Cilësia*. Uji i nevojshëm për çdo përdorim personal ose shtëpiak duhet të jetë i sigurt, pa mikroorganizma, substanca kimike dhe rrezique radiologjike që përbëjnë një kërcënim për shëndetin e një personi. Për më tepër, uji duhet të jetë i një ngjyre, ere dhe shije të pranueshme për secilin përdorim, personal ose shtëpiak.
- (c) *Aksesueshmëria*. Uji dhe objektet e shërbimit e ujit duhet të jenë të aksesueshme për të gjithë pa diskriminim, brenda juridiksionit të shtetit palë. Aksesueshmëria ka katër dimensionet e mëposhtme:
 - (i) *Aksesueshmëria fizike*: uji dhe objektet e shërbimit e përshtatshme të ujit, duhet të jenë brenda mundësive të sigurta fizike për të gjitha shtresat e popullsisë. Uji i mjaftueshëm, i sigurt dhe i pranueshëm duhet të jetë i aksesueshëm brenda ose në afërsi të çdo familjeje, institucioni arsimor dhe vendit të punës. Të gjitha objektet dhe shërbimet e ujit duhet të jenë të cilësisë së mjaftueshme, të përshtatshme nga ana kulturore dhe të ndjeshme ndaj kërkesave gjinore, ciklit jetësor dhe privatësisë. Siguria fizike nuk duhet të jetë kërcënuar gjatë aksesit në objektet dhe shërbimet ujore;

- (ii) *Aksesueshmëria ekonomike*: Uji dhe objektet e shërbimet e ujit duhet të jenë të përballueshme për të gjithë. Kostot dhe tarifat direkte dhe indirekte që lidhen me sigurimin e ujit duhet të jenë të përballueshme dhe nuk duhet të rrezikojnë ose kërcënojnë realizimin e të drejtave të tjera të Paktit;
- (iii) *Mosdiskriminimi*: Uji dhe objektet e shërbimet e ujit, duhet të jenë të aksesueshme për të gjithë, duke përfshirë shtresat më të cenueshme ose më të marginalizuara të popullsisë, *në ligj (de jure)* dhe *në fakt (de facto)*, pa diskriminim për asnjë nga shkaqet e ndaluara; dhe
- (iv) *Aksesueshmëria në informacion*: aksesueshmëria përfshin të drejtën për të kërkuar, marrë dhe dhënë informacion në lidhje me çështjet e ujit.

Shtetet palë kanë një detyrim të veçantë për t'u siguruar atyre që nuk kanë mjete të mjaftueshme, ujin dhe pajisjet e nevojshme, për të parandaluar çdo diskriminim, bazuar në shkaqet e ndaluara/mbrojtura. Ndërsa e drejta për ujë vlen për të gjithë, shtetet palë duhet t'u kushtojnë vëmendje të veçantë atyre individëve dhe grupeve që tradicionalisht janë përballur me vështirësi në ushtrimin e kësaj të drejte, duke përfshirë, minoritetet apo personat me aftësi të kufizuara.

Ndërsa Pakti parashikon realizimin progresiv dhe pranon kufizimet për shkak të kufijve të burimeve të disponueshme, ai gjithashtu u imponon shteteve palë detyrime që kanë efekt të menjëhershëm. Shtetet palë kanë detyrime të menjëhershme në lidhje me të drejtën për ujë, të tilla si, garancia që e drejta do të ushtrohet pa asnjë lloj diskriminimi dhe detyrimi për të ndërmarrë hapa drejt realizimit të plotë. Komiteti, ka identifikuar një sërë detyrimesh thelbësore në lidhje me të drejtën për ujë, të cilat kanë efekt të menjëhershëm, ku ndër të tjera përfshihen:

- Të sigurojë sasinë minimale thelbësore të ujit, e cila është e mjaftueshme dhe e sigurt për përdorime personale dhe shtëpiake për të parandaluar sëmundjet;
- Të sigurojë të drejtën e aksesit për ujë dhe në objektet dhe shërbimet e ujit mbi baza jodiskriminuese, veçanërisht për grupet e pafavorizuara ose të marginalizuara;
- Të miratojë programe të synuara me kosto të ulët për të mbrojtur grupet e cenueshme dhe të marginalizuara;

Duhet të theksohet se një shtet palë nuk mund të justifikojë mospërputhjen e tij me detyrimet thelbësore, të cilat janë të paderogueshme.

E drejta për ujë, si çdo e drejtë e njeriut, imponon tre lloje detyrimesh për shtetet palë: *detyrimet për të respektuar, detyrimet për të mbrojtur dhe detyrimet për të përmbushur*.

Detyrimi për të respektuar kërkon që shtetet palë të përmbahen nga ndërhyrja e drejtpërdrejtë ose e tërthortë në gëzimin e të drejtës për ujë. Detyrimi përfshin, ndër të tjera, mospërfshirjen nga çdo praktikë ose aktivitet që mohon ose kufizon e aksesin e barabartë në ujë të mjaftueshëm.

Detyrimi për të mbrojtur kërkon që shtetet palë të parandalojnë palët e treta që të ndërhyjnë në çfarëdo mënyre në gëzimin e të drejtës për ujë.

Detyrimi për të përmbushur mund të ndahet në detyrimet për të lehtësuar, promovuar dhe siguruar. Detyrimi për të lehtësuar kërkon që shteti të marrë masa pozitive për të ndihmuar individët dhe komunitetet që të gëzojnë të drejtën. Detyrimi për të promovuar detyron shtetin palë të ndërmarrë hapa për të siguruar edukimin e duhur në lidhje me përdorimin higjienik të ujit, mbrojtjen e burimeve ujore dhe metodat për të minimizuar humbjen e ujit. Shtetet palë janë gjithashtu të detyruara të përmbushin (sigurojnë) të drejtën kur individët ose një grup nuk janë në gjendje, për arsye jashtë kontrollit të tyre, ta realizojnë vetë këtë të drejtë me mjetet që kanë në dispozicion.

Duke ju rikthyer çështjes objekt shqyrtimi, si dhe bazuar në standardet e mësipërme sipas të cilave duhet të sigurohet e drejta e njeriut për ujë, Komisioneri vlerëson se:

Në radhë të parë, është e papranueshme dhe një praktikë e cila duhet shmangur, ndërprerja e furnizimit me ujë, duke mohuar plotësisht aksesin në ujë për kategoritë vulnerabël sikurse në rastin konkret është ankuesi, i cili është një person kryefamiljar, që i përket komunitetit rom dhe që trajtohet me pagesë të aftësisë së kufizuar apo individëve ose një grup i individësh, që nuk janë në gjendje, për arsye jashtë kontrollit të tyre, ta realizojnë vetë këtë të drejtë me mjetet që kanë në dispozicion, pa siguruar sasinë minimale thelbësore të ujit, e cila është e mjaftueshme dhe e sigurt për përdorime personale dhe shtëpiake për të parandaluar sëmundjet.

Në radhë të dytë, Komisioneri konstaton se, skema e akt marrëveshjes e zbatuar në rastin e ankuesit, në kushtet në të cilat gjendet ankuesi nuk është efektive. Komisioneri arrin në këtë përfundim duke konstatuar se, vlera e kështit mujor prej 5.000 (pesë mijë) lekë në muaj (duke i shtuar vlerën e faturës korente të muajit përkatës) që ankuesi duhet të paguajë për të shlyer detyrimet e prapambetura, të cilat ishin bërë shkak për ndërprerjen e furnizimit me ujë, nuk është e përballueshme ekonomikisht, në kushtet kur ankuesi ka si burim të ardhurash vetëm pagesën e aftësisë së kufizuar në masën 15.853 lekë së bashku me kompensimet. Në rastin konkret, për arsye të mosrespektimit të akt marrëveshjes nga ana e ankuesit, për shkak të pamundësisë ekonomike për të shlyer kështin mujor prej 5.000 (pesë mijë) lekë, UKT sh.a në dy raste ka ndërprerë furnizimin me ujë të pijshëm të ankuesit duke e vendosur sërish në kushtet e mohimit të aksesit në furnizimin me ujë të pijshëm, duke e bërë këtë skemë, jo efektive.

Nga analizimi i dispozitave ligjore sipërcituar, si dhe referuar ngjarjeve e fakteve, objekt hetimi, Komisioneri vlerëson se, subjekti ankues është vënë në pozita të pafavorshme dhe është trajtuar në mënyrë të padrejtë nga ana e Ujësjellës Kanalizime Tiranë sh.a, përse i takon ndërprerjes së furnizimit me ujë të pijshëm të banesë dhe mosrishikimit të kushteve të akt marrëveshjes me ankuesin.

B. Shkaku i mbrojtur.

Mbështetur në nenin 2⁴, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, në ushtrimin e detyrës së tij siguron mbrojtjen efektive nga diskriminimi dhe çdo formë sjelljeje që nxit diskriminimin për një nga shkaqet që parashikon ky ligj. Ligji për mbrojtjen nga diskriminimi ndalon situatat kur persona ose grupe personash në një situatë të njëjtë trajtohen në mënyra të ndryshme, dhe situatat kur personat ose grupet e personave në situata të ndryshme trajtohen njësoj.

Në nenin 1, të Ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, parashikohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

Bazuar në shkaqet e mbrojtura të përcaktuara në nenin 1, të ligjit nr.10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, si dhe duke ju referuar përkufizimit të diskriminimit që ky ligj ka bërë në nenin 3, të tij, jo çdo diferencë në trajtim apo trajtim më pak i favorshëm gëzon mbrojtje nga ligji. Mbrojtja nga diskriminimi sipas ligjit, garantohet vetëm për ato diferenca në trajtim apo trajtime më pak të favorshme, që kanë për bazë një nga shkaqet e mbrojtura.

Në rastin në fjalë, pretendohet se z. G.B është diskriminuar për më shumë se një shkak dhe konkretisht, për shkak të “racës” dhe “aftësisë së kufizuar”.

Në lidhje me shkakun e pretenduar të diskriminimit, pala ankuese duhet të provojë në radhë të parë se shkakun i pretenduar prej tij është një shkak që gëzon mbrojtje sipas ligjit dhe në radhë të dytë duhet të provojë ekzistencën e tij. E njëjta qasje gjen zbatim edhe kur pretendohet se diskriminimi ka ndodhur për më shumë se një shkak.

B.1 “Raca”, “Aftësia e kufizuar” dhe “Gjendja ekonomike”.

Në rastin në fjalë, pretendohet se z. G.B është diskriminuar për më shumë se një shkak dhe konkretisht, për shkak të “racës” dhe “aftësisë së kufizuar”.

Komisioneri, gjykon të shtojë edhe “gjendjen ekonomike”, për ankuesin, pasi për shkak të të ardhurave të pamjaftueshme, nuk e përballon financiarisht pagesën e faturave të furnizimit me ujë.

Gjendja ekonomike, si shkak i ndaluar diskriminimi, kryesisht lidhet me individë, grupe individësh apo grupe shoqërore të cilët janë në pamundësi ekonomike për të përballuar një jetesë dinjitoze

⁴“Qëllimi i këtij ligji është të sigurojë të drejtën e çdo personi për: a) barazi përpara ligjit dhe mbrojtje të barabartë nga ligji; b)barazi të shanseve dhe mundësive për të ushtruar të drejtat, për të gëzuar liritë dhe të marrë pjesë në jetën publike; c) mbrojtje efektive nga diskriminimi dhe nga çdo formë sjelljeje që nxit diskriminim”.

dhe kjo pamundësi reflekton në shumë fusha të jetës, në pamundësi shoqërore, shëndetësore, arsimore, intelektuale, materiale, kulturore deri dhe ekzistenciale.

Ankuesi ka provuar se mbart shkakun e gjendjes ekonomike, pasi ka depozituar dokumentacionin që është përfitues i pagesës së paaftësisë, në masën 15.853 lekë në muaj.

Në lidhje me shkakun e pretenduar “raca”.

Mbështetur në nenin 2⁵, të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, në ushtrimin e detyrës së tij siguron mbrojtjen efektive nga diskriminimi dhe çdo formë sjelljeje që nxit diskriminimin për një nga shkaqet që parashikon ky ligj. Ligji për mbrojtjen nga diskriminimi ndalon situatat kur persona ose grupe personash në një situatë të njëjtë trajtohen në mënyra të ndryshme, dhe situatat kur personat ose grupet e personave në situata të ndryshme trajtohen njësoj.

Në nenin 1 të tij përcaktohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike, fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

Bazuar në shkaqet e mbrojtura të përcaktuara në nenin 1 si dhe duke ju referuar përkufizimit të diskriminimit që ligji ka në nenin 3, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, jo çdo diferencë në trajtim apo trajtim më pak i favorshëm gëzon mbrojtje nga ligji.

Ankuesi ka pretenduar se i është nënshtruar një trajtimi të pafavorshëm për shkak të “racës” pasi ai është anëtar i komunitetit rom të Shqipërisë.

Referuar nenit 1, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, shkakun i racës i pretenduar nga ankuesi, konsiderohet si shkak i mbrojtur dhe diferencat në trajtim bazuar në këtë shkak janë të ndaluara dhe të mbrojtura nga ligji.

Në mbështetje të pretendimit të tij ankuesi ka paraqitur Vërtetimin datë 12.09.2024 të lëshuar nga Shoqata Albanian Roman Baxt, në të cilën rezulton se i përket komunitetit rom në Shqipëri.

Në lidhje me shkakun e pretenduar “aftësia e kufizuar”.

Në nenin 1 të tij, përcaktohet se: “Ky ligj rregullon zbatimin dhe respektimin e parimit të barazisë dhe mosdiskriminimit në lidhje me racën, etninë, ngjyrën, gjuhën, shtetësinë, bindjet politike,

⁵ “Qëllimi i këtij ligji është të sigurojë të drejtën e çdo personi për: a) barazi përpara ligjit dhe mbrojtje të barabartë nga ligji; b) barazi të shanseve dhe mundësive për të ushtruar të drejtat, për të gëzuar liritë dhe të marrë pjesë në jetën publike; c) mbrojtje efektive nga diskriminimi dhe nga çdo formë sjelljeje që nxit diskriminim”.

fetare ose filozofike, gjendjen ekonomike, arsimore ose shoqërore, gjininë, identitetin gjinor, orientimin seksual, karakteristikat e seksit, jetesën me HIV/AIDS, shtatzëninë, përkatësinë prindërore, përgjegjësinë prindërore, moshën, gjendjen familjare ose martesore, gjendjen civile, vendbanimin, gjendjen shëndetësore, predispozicionet gjenetike, pamjen e jashtme, aftësinë e kufizuar, përkatësinë në një grup të veçantë, ose me çdo shkak tjetër”.

Në lidhje me pretendimin e subjektit ankues për diskriminim për shkak të “*aftësisë së kufizuar*”, Komisioneri gjykon se ky shkak konsiderohet si një shkak i mbrojtur, pasi parashikohet si i tillë në bazën ligjore të sipërpërmendur, si dhe ekzistojnë prova të mjaftueshme/dokumente, që ankuesi e mbart atë.

Nga aktet e administruara, rezulton se ankuesi Z. G.B, bazuar në vendimin e Komisionit Shumëdisiplinor, është vlerësuar si person me aftësi të kufizuara, Niveli 3 (i rëndë), me afat vlefshmërie 01.07.2024 – 01.07.2026.

C. Lidhja e trajtimit të padrejtë e të pafavorshëm me shkaqet e mbrojtura.

Parimi i barazisë para ligjit dhe i mosdiskriminimit, sanksionohet nga Kushtetuta si një parim i përgjithshëm që përshkon të gjitha të drejtat dhe liritë themelore të njeriut, prandaj ai duhet të gjejë shprehjen e tij në të gjithë legjislacionin shqiptar si dhe të zbatohet nga të gjithë, si nga institucionet edhe nga individët.

Neni 18, i Kushtetutës së Republikës së Shqipërisë ku sanksionohet ky parim parashikon: “*1. Të gjithë janë të barabartë përpara ligjit. 2. Askush nuk mund të diskriminohet padrejtësisht për shkaqe të tilla si gjinia, raca, feja, etnia, gjuha, bindjet politike, fetare a filozofike, gjendja ekonomike, arsimore, sociale ose përkatësia prindërore. 3. Askush nuk mund të diskriminohet për shkaqet e përmendura në paragrafin 2, nëse nuk ekziston një përligje e arsyeshme dhe objektive*”.

Gjykata Kushtetuese në disa vendime të saj ka interpretuar nenin 18 të Kushtetutës, duke theksuar se parimi i barazisë synon që të gjithë të jenë të barabartë në ligj dhe përpara ligjit, jo vetëm në të drejtat themelore të parashikuara në Kushtetutë, por edhe në të drejtat e parashikuara nga ligjet e tjera në fuqi. (Vendimi nr. 18, datë 29.07.2008, Vendimi nr. 19, datë 09.07.2009, Vendimi nr. 4, datë 12.02.2010, Vendimi nr. 31 datë 04.10.2021)

Barazia në ligj dhe para ligjit nuk do të thotë që të ketë zgjidhje të njëjllota për individë ose kategori personash që janë në kushte objektivisht të ndryshme. Ky parim presupozon barazinë e individëve që janë në kushte të barabarta dhe vetëm në raste përjashtimore dhe për shkaqe të arsyeshme e objektive mund të përligjet trajtimi i ndryshëm i kategorive të caktuara që përfitojnë nga kjo e drejtë (Vendimet nr. nr. 31 datë 04.10.2021, nr. 27, datë 29.06.2021; nr. 20, datë 20.04.2021; nr. 10, datë 29.02.2016; nr. 48, datë 15.11.2013 të Gjykatës Kushtetuese).

Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, duke sanksionuar parimin e barazisë para ligjit, nuk i ka dhënë atij kuptimin e një të drejte absolute, sepse ajo ka përcaktuar njëkohësisht edhe kushtet e kufizimit në ushtrimin e kësaj të drejte. Paragrafi i tretë i nenit 18 të Kushtetutës pranon kufizimet

e të drejtës për barazi me përmbushjen e disa kushteve të posaçme, pikërisht të përligjjes së arsyeshme dhe objektive. (vendimi nr. 19, datë 09.07.2009 i Gjykatës Kushtetuese).

Ky parim kërkon që të gjitha subjektet të trajtohen në mënyrë të njëjtë, por nuk formulon ndalime që të mund të bëhen trajtime të diferencuara kur individët e grupet nuk ndodhen në kushte të njëjta a të ngjashme, apo kur ka justifikim të arsyeshëm e objektiv, duke vendosur një raport të arsyeshëm dhe përpjesëtimor midis mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të arrihet. (*Vendimet nr. 18, datë 29.07.2008 dhe nr.19, datë 09.07.2019 të Gjykatës Kushtetuese*).

Sipas nenit 116 të Kushtetutës, marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara me ligj, në hierarkinë e normave juridike renditen menjëherë pas Kushtetutës. Për pasojë, ato zënë një vend të rëndësishëm në të drejtën e brendshme e bëhen të detyrueshme për t'u zbatuar për çdo shtet, për të gjithë organet shtetërore.

Shqipëria ka nënshkruar e ratifikuar disa akte ndërkombëtare, që në thelb kanë të bëjnë me trajtimin e barabartë, mosdiskriminimin, mbrojtjen dhe respektimin e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut në përgjithësi, ndër të cilat është edhe Konventa Evropiane e të Drejtave të Njeriut, e cila jo vetëm që është pjesë e e legjislacionit të brendshëm të Republikës së Shqipërisë, por zë një vend të veçantë brenda tij. Konventa njeh dhe parashikon kufizime të përgjithshme dhe kufizime specifike për të drejta të veçanta.

Neni 14 i KEDNJ-së ndalon diskriminimin në gëzimin e të drejtave dhe lirive të përcaktuara në të, bazuar në një listë shoqëruese shkaqesh.

Ndërkohë Protokolli 12-të i Konventës, i cili është ratifikuar nga Shqipëria, shtrihet përtej të drejtave të mbrojtura shprehimisht nga KEDNJ. Në veçanti, fusha e mbrojtjes sipas nenit 1, të Protokollit të 12, të KEDNJ përfshin rastet kur personi është diskriminuar:

“a) në gëzimin e çdo të drejte ligjore të njohur shprehimisht me ligj të veçantë;

b) në gëzimin e çdo të drejte që rrjedh nga një detyrim i qartë i autoritetit publik sipas legjislacionit të brendshëm, sa kohë autoriteti ka detyrimin të dëshmojë një sjellje të caktuar mbi bazën e ligjit të brendshëm;

c) nga autoriteti publik në ushtrimin e kompetencës diskrecionare;

d) nga çdo akt apo mosveprim tjetër i autoritetit publik”.

Në Komentin e Përgjithshëm Nr. 15 (2002) “*E drejta për ujë*”, Komiteti për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, në cilësinë e autoritetit i cili monitoron dhe interpreton Paktin, ofron udhëzime në lidhje me çështje thelbësore që lidhen me zbatimin e neneve 11 dhe 12, të Paktit Ndërkombëtar për të drejtat ekonomike, sociale dhe kulturore. Një prej këtyre udhëzimeve, të cilat Komisioneri vlerëson se gjen zbatim në çështjen objekt shqyrtimi është pasqyruar si më poshtë:

Komiteti për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, në Komentin e Përgjithshëm Nr. 15 (2002) *“E drejta për ujë”* thekson se: *“E drejta e njeriut për ujë, i jep të drejtë të gjithë personave për ujë të mjaftueshëm, të sigurt, të pranueshëm, fizikisht të aksesueshëm dhe të përballueshëm për përdorim personal dhe shtëpiak”*.

Sipas nenit 3, pika 1 të ligjit *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar, diskriminimi përkufizohet si, çdo dallim, përjashtim, kufizim apo preferencë, bazuar në cilindo shkak të mbrojtur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim apo pasojë pengesën apo bërjen e pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët, të të drejtave e lirive themelore të njohura me Kushtetutën e Republikës së Shqipërisë, me aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe me ligjet në fuqi.

Në bazë të ligjit *“Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”*, të ndryshuar, jo çdo dallim apo ndryshim i trajtimit konsiderohet diskriminim. Në nenin 6, të tij, përcaktohet se: *“Ndalimi i diskriminimit i përshkruar nga ky ligj nuk zbatohet në rastet kur ka një qëllim objektivisht të justifikueshëm dhe të përligjur në bazë të Kushtetutës, të marrëveshjeve apo akteve ndërkombëtare të ratifikuara nga republika e Shqipërisë dhe legjislacioni në fuqi”*.

Neni 20, në pikat 1, shkronja a) dhe pika 4, e LMD-së, parashikon se:

“1. Personi fizik ose juridik që ofron të mira apo shërbime për publikun, me pagesë ose jo, ndalohet të diskriminojë një person tjetër, i cili kërkon t’i arrijë ose t’i përdorë ato:

.... a) duke refuzuar t’i japë një personi apo grupi personash të mira apo shërbime për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji;

4. Refuzimi, sipas pikës 1 të këtij neni, përfshin edhe situata kur refuzimi në fakt bazohet në shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji, por nga subjekti diskriminues deklarohen shkaqe të tjera, apo nuk deklarohet asnjë arsye si shkak i refuzimit”.

Gjithashtu, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut (GJEDNJ), në mënyrë të vazhdueshme ka interpretuar se trajtimi i diferencuar është diskriminues nëse ai nuk bazohet në ndonjë justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, domethënë, nëse trajtimi i diferencuar nuk ndjek një qëllim legjitim ose nëse nuk ekziston një marrëdhënie e arsyeshme të proporcionalitetit ndërmjet mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të realizohet⁶.

Sipas GJEDNJ-së, e drejta për të mos u diskriminuar e garantuar nga KEDNJ, gjithashtu cenohet kur pa një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm shtetet dështojnë që të trajtojnë ndryshe personat situata e të cilëve është objektivisht e ndryshme⁷. GJEDNJ, shprehet se, ndalimi që rrjedh nga neni 14 do të krijojë detyrime pozitive për shtetet kontraktuese për të bërë dallimet e nevojshme

⁶ Shih: *Molla kundër Greqisë*, Vendim i Dhomës së Madhe, 2018, prg. 135; *Fábián kundër Hungarisë*, Vendim i Dhomës së Madhe 2017, prg. 113; *Abdulaziz, Cabales dhe Balkandali kundër Mbretërisë së Bashkuar*, 1985, prg.72.

⁷ Shih: *Çështja Thlimmenos kundër Greqisë* [GC], nr. 34369/97, prg. 44, GJEDNJ 2000-IV; *Çështja J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

ndërmjet personave ose grupeve, rrethanat e të cilëve janë në mënyrë të rëndësishme dhe domethënëse të ndryshme⁸. Për më tepër, GJEDNJ, shprehet se, neni 14 nuk e ndalon një shtet anëtar që t'i trajtojë grupet ndryshe për të korrigjuar “pabarazitë faktike” ndërmjet tyre; në të vërtetë, në rrethana të caktuara, dështimi në përpjekje për të korrigjuar pabarazinë nëpërmjet trajtimit të ndryshëm, mund të shkaktojë në vetvete një shkelje të nenit 14⁹.

Në nenin 3, pika 1 të ligjit nr. 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, përcaktohet se: “*“Diskriminim” është çdo dallim, përjashtim, kufizim ose preferencë, bazuar në cilindo shkak të përmendur në nenin 1 të këtij ligji, që ka si qëllim ose pasojë pengesën ose bërjen të pamundur të ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët të të drejtave e lirive themelore të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe nga ligjet në fuqi*”. Ky ligj parashikon disa forma nëpërmjet të cilave mund të shfaqet sjellja diskriminuese, duke përcaktuar në nenin 3, pika 2 e 7, se: “2. *“Diskriminim i drejtpërdrejtë” është ajo formë diskriminimi që ndodh kur një person ose grup personash trajtohen në mënyrë më pak të favorshme sesa një person tjetër, ose një grup tjetër personash në një situatë të njëjtë a të ngjashme, bazuar në cilindo shkak të përmendur në nenin 1 të këtij ligji. 7. “Diskriminim i tërthortë” është ajo formë diskriminimi që ndodh kur një dispozitë, kriter ose praktikë, e paanshme në dukje, do ta vinte një person ose grup personash në kushte më pak të favorshme për shkaqet e parashtruara në nenin 1 të këtij ligji në raport me një tjetër person ose grup personash, kur ajo dispozitë, kriter a praktikë nuk justifikohet objektivisht nga një synim i ligjshëm, ose kur mjetet e arritjes së këtij synimi ose nuk janë të përshtatshme, ose nuk janë të domosdoshme dhe në përpjesëtim të drejtë me gjendjen që e ka shkaktuar atë*”.

Në bazë të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, jo çdo dallim apo ndryshim i trajtimit konsiderohet diskriminim. Në bazë të nenit 6, të ligjit “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, përcaktohet se: “*Ndalimi i diskriminimit i përshkruar nga ky ligj nuk zbatohet në rastet kur ka një qëllim objektivisht të justifikueshëm dhe të përligjur në bazë të Kushtetutës, të marrëveshjeve apo akteve ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë dhe legjislacioni në fuqi*”.

Në bazë të nenit 5, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, parashikohet: “*1. Ndalohet diskriminimi për shkaqet e përmendura në nenin 1 të këtij ligji dhe mosmarrja në shqyrtim, sipas rasteve të përmendura në nenin 3 të këtij ligji, e një ankimi ose procedure, si dhe çdo forme tjetër sjelljeje që pengon zbatimin e parimit të trajtimit të barabartë*”.

Sa më sipër rezulton se gëzimi dhe ushtrimit në të njëjtën mënyrë me të tjerët i të drejtave e lirive themelore të njohura nga Kushtetuta e Republikës së Shqipërisë, aktet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, si dhe çdo të drejtë tjetër që buron nga ligjet në fuqi, garantohet duke eliminuar diskriminimin formal dhe atë substancial. Diskriminimi mund të rezultojë jo vetëm nga

⁸ Shih: Çështja *J.D dhe A kundër Mbretërisë së Bashkuar*, nr.32949/17 dhe 34614/17, prg. 84, 24 tetor 2019.

⁹ Shih: Çështjen *Horváth dhe Kiss kundër Hungarisë*, nr. 11146/11, datë 29.01.2013, prg. 101; Çështjen *Thlimmenos*, cituar më lart, prg. 44; Çështjen *D.H. dhe të tjerët kundër Republikës Çeke* (GC), nr.57325/00, GJEDNJ 2007-IV, prg.175).

trajtimi i ndryshëm i njerëzve në situata të njëjta (diskriminimi formal), por gjithashtu duke ofruar të njëjtin trajtim për njerëzit në situata të ndryshme (diskriminimi substancial). Ky i fundit quhet diskriminim “i tërthortë”, sepse nuk është trajtimi që ndryshon, por janë më tepër pasojat e atij trajtimi, që do të ndjehen ndryshe nga njerëzit me karakteristika të ndryshme. Referuar përkufizimit ligjor elementët diskriminimit e tërthortë janë si më poshtë:

- një dispozitë, kriter apo praktikë në dukje neutrale;
- që prek një grup të përcaktuar nga një “shkak i mbrojtur” në një mënyrë shumë më negative;
- duke krahasuar të tjerët në një situatë të ngjashme.

Kriteri i parë i identifikueshëm është një dispozitë, kriter ose praktikë neutrale. Me fjalë të tjera, duhet të ketë një kriter që zbatohet për të gjithë. Në rastin konkret, në pamje të parë të gjithë personat që janë debitorë të Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a trajtohen në mënyrë të barabartë dhe nuk ka në pamje të parë asnjë ndalim, kufizim apo përjashtim për ndërprerjen e furnizimit me ujë për të gjithë debitorët në bazë të racës dhe aftësisë së kufizuar.

Kriteri i dytë i identifikueshëm është se dispozita, kriteri ose praktika neutrale e vendos një “grup të mbrojtur” në një disavantazh të caktuar. Për këtë arsye diskriminimi i tërthortë ndryshon nga diskriminimi i drejtpërdrejtë sepse e zhvendos fokusin larg nga trajtimi i ndryshëm për të parë efektet e ndryshme.

Pra, ankuesi, për shkak të racës dhe aftësisë së kufizuar nuk është në kushtet ekonomike që të mund të shlyejë debinin e kontratës së furnizimit me ujë. Në këto kushte ankuesi, i cili për shkak të racës dhe aftësisë së kufizuar nuk i ka mundësitë për shlyerjen e debisë me Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, vendoset në kushte më pak të favorshme dhe ndikohet në mënyrë negative nga veprimi i Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, duke i ndërprerë furnizimin me ujë edhe pse ndërprerja e furnizimit me ujë për konsumatorët debitorë, kryhet në të njëjtën mënyrë për të gjithë.

Në kushtet kur ankuesi nuk është në gjendje që të shlyejë detyrimet financiare ndaj Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, ai vendoset në kushtet e pamundësisë për tu furnizuar me ujë krahasimisht me personat e tjerë që nuk ndodhen në të njëjtat kushte me të.

Në shumicën e çështjeve të diskriminimit, ankuesi e ka të vështirë apo të pamundur t’i mbledhë provat, ndonjëherë provat e drejtpërdrejta as nuk ekzistojnë. Subjektet që konsumojnë sjelljen diskriminuese nuk e pranojnë asnjëherë se kanë diskriminuar. Për të kompensuar këtë disavantazh të madh, legjislacioni ka parashikuar parimin e zhvendosjes së barrës së provës.

Parimi i zhvendosjes së barrës së provës është një parim i konsoliduar në legjislacionin e BE-së dhe jurisprudencën e GJEDNJ-së. KEDS¹⁰ gjithashtu ka pranuar që në çështjet e diskriminimit, barra e provës nuk duhet të varet plotësisht nga ankuesi, por duhet të jetë objekt i një rregullimi të posaçëm.

¹⁰ Komiteti Evropian për të Drejtat Sociale.

Neni 33, pika 7/1 e LMD, ka parashikuar se: “Në rastet kur pala ankuese paraqet fakte mbi të cilat bazon pretendimin për sjelljen diskriminuese dhe në bazë të të cilave mund të prezumohet se ka pasur diskriminim, pala tjetër, kundër së cilës është paraqitur ankesa, detyrohet të provojë se faktet nuk përbëjnë diskriminim”.

Në aspektin procedural, si fillim pala ankuese duhet të provojë se, i vetmi shpjegim i arsyeshëm për trajtimin e diferencuar është shkaku i mbrojtur nga diskriminimi dhe në kushtet kur arrihet ky nivel provueshmërie barra e provës për të provuar të kundërtën, që veprimet nuk përbëjnë diskriminim i bie palës tjetër. Pra, nëse faktet e prezantuara nga ankuesi duken të besueshme dhe në përputhje me provat në dispozicion, GJEDNJ në praktikën e vet i ka pranuar ato si të provuara, përveçse kur pala tjetër kundër së cilës paraqitet ankesa paraqet një shpjegim alternativ bindës.

GJEDNJ-ja pranon si fakte ato vlerësime “...të mbështetura nga vlerësimi i lirë i të gjitha provave.....provat mund të vijnë nga bashkëekzistenca e deduksioneve/prezumimeve mjaftueshmërisht të forta, të qarta dhe të përputhshme apo nga prezumime faktesh të pa kundërshtuara. Për më tepër niveli i bindjes i nevojshëm për arritjen e një konkluzioni të veçantë dhe lidhur me këtë, shpërndarja e barrës së provës, janë të lidhura ngushtësisht me veçoritë e fakteve, natyrën e pretendimit të bërë dhe me të drejtat e pretenduara¹¹”.

Duke qenë se pala kundër të cilës drejtohet ankesa disponon gjithë informacionin dhe dokumentacionin e nevojshëm për të provuar bazueshmërinë e pretendimeve, legjislacioni i ka transferuar barrën e provës palës kundër të cilës është paraqitur ankimi, kur vihet re se *prima facie* është ngritur një pretendim për diskriminim. Pala kundër të cilës është paraqitur ankesa ka barrën e provës të provojë se trajtimi i diferencuar nuk është diskriminues.

Sa më sipër, ankuesi duhet të krijojë një prezumim të diskriminimit (diskriminimi *prima facie*), barra më pas kalon tek subjekti që pretendohet se ka kryer diskriminimin, i cili duhet të tregojë se ndryshimi në trajtim nuk është diskriminues. Kjo mund të bëhet:

1. Ose duke vërtetuar se nuk ka ndonjë lidhje shkakësore midis shkakut/shkaqeve të mbrojtur dhe trajtimit të pafavorshëm apo të padrejtë.
2. Ose duke demonstruar që megjithëse ky trajtim është i lidhur me shkakun/shkaqet e pretenduar, ka një justifikim të arsyeshëm dhe objektiv. Nëse Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a, që pretendohet se ka konsumuar sjelljen diskriminuese nuk është në gjendje të provojë njëherë nga të dyja, atëherë do të jetë përgjegjëse për diskriminimin.¹²

Komisioneri çmon të nevojshme të theksojë se, është bazuar pikërisht në standartin e mësipërm të të provuarit, gjatë shqyrtimit dhe konkluzioneve të arritura, në lidhje me bazueshmërinë e pretendimeve për diskriminim të parashtruara në këtë ankesë.

¹¹ GJEDNJ *Nachova dhe të tjerët v. Bullgarisë* [GC] (Nr. 43577/98 dhe 43579/98), 6.07.2005, para. 147. GJEDNJ, *Timishev v. Rusisë* (Nr.s. 55762/00 and 55974/00), 13.12.2005, para. 39, dhe GJEDNJ, *D.H.dhe të tjerët v. Republikës Çeke* [GC] (Nr. 57325/00), 13.11.2007, para. 178.

¹²https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-handbook-non-discrimination-law-2018_en.pdf, fq.232.

Gjatë arsyetimit në pjesën A, Komisioneri ka vlerësuar se, subjekti ankues është vënë në pozita të pafavorshme dhe është trajtuar në mënyrë të padrejtë nga ana e Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, përse i takon ndërprerjes së furnizimit me ujë të pijshëm dhe mosrishikimit të kushteve të akt marrëveshjes me ankuesin.

Komisioneri vlerëson se, në rrethanat e mësipërme mund të konsiderohet si mjaftueshëm të besueshme dhe domethënëse për të krijuar një prezumim të fortë të diskriminimit të tërthortë.

Prandaj, barra e provës duhet t'i kalojë Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a e cila duhet të tregonte se praktika e zbatuar (ndërprerja e furnizimit me ujë për klientët debitorë dhe rishikimi i kushteve të aktmarrëveshjes), pra dështimi për të trajtuar ndryshe personat të cilët për shkak të aftësisë së kufizuar, gjendjes ekonomike dhe racës, e kanë të pamundur që të kryerjé pagesën e furnizimit me ujë, bazohet në një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, pra, nëse ndjek një synim të ligjshëm dhe mjetet e arritjes së këtij synimi janë të përshtatshme e të domosdoshme dhe në përpjesëtim të drejtë me gjendjen që e ka shkaktuar atë.

Referuar dokumentacionit të shqyrtuar rezulton se ankuesi është person me aftësi të kufizuar dhe për këtë arsye ai trajtohet me pagesë të aftësisë së kufizuar në masën 15.853 lekë në muaj. Në këto kushte gjendja e dobët ekonomike e ankuesit ndikon negativisht në aftësinë e tij për të përmbushur nevojat bazë për të siguruar një jetesë me dinjitet. Kur aftësia e kufizuar shoqërohet me varfëri, individët përballen me vështirësi, herë për shkak të gjendjes shëndetësore dhe herë për shkak të pozitës së tyre ekonomike. Në kushtet kur ankuesi është në gjendje të vështirë ekonomike, ai është në pamundësi për të përballuar shpenzimet e jetesës dhe për të paguar këstet e akt marrëveshjes së lidhur me Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a.

Komiteti për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore, në Komentin e Përgjithshëm Nr. 15 (2002) *“E drejta për ujë”* thekson se: *“E drejta e njeriut për ujë, i jep të drejtë të gjithë personave për ujë të mjaftueshëm, të sigurt, të pranueshëm, fizikisht të aksesueshëm dhe të përballueshëm për përdorim personal dhe shtëpiak”*.

Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, mbajti qëndrimin se pagesa me këste mujore 5.000 lekë është i vetmi plan Akt marrëveshje që UKT sh.a disponon dhe se UKT sh.a po bën një rivlerësim të situatës, duke marrë në konsideratë vlerën e detyrimit të mbetur dhe kushtet e abonentit.

Komisioneri vlerëson se, është në detyrimin e Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, që të sigurojë duke marrë të gjitha masat e duhura dhe të nevojshme që personat me aftësi të kufizuara të jetojnë në kushte të përshtatshme, përfshi këtu furnizimin me ujë të pijshëm.

Lidhur me sa më sipër, Komisioneri vlerëson se Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a ka qenë në dijeni të situatës së ankuesit si person me aftësi të kufizuara, me të ardhura të pamjaftueshme dhe duhet të merrte masa për të ndaluar çdo praktikë të ndërprerjes së furnizimit me ujë për shkak të mospagesës së detyrimeve nga ana e klientëve që i përkasin kategorive vulnerabël dhe për të zvogëluar këstin mujor në atë masë që të jetë i përballueshëm nga ana e ankuesit, pasi ishte vënë në dijeni nga Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi, nëpërmjet Vendimit 06, datë

06.01.2025, dhe përsëri ka ndërmarrë veprimin e ndërprerjen së furnizimit me ujë të pijshëm të banesës ku jetonte ankuesi dhe nuk ka marrë masa për rishikimin e kështit mujor me ankuesin.

Në Planin Kombëtar të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrjen e Romëve dhe Egjiptianëve (PKVBPPR) në Republikën e Shqipërisë (2021-2025), parashikohet marrja e masave të nevojshme nga ana e shtetit shqiptar lidhur me çështjen e strehimit të pakicës kombëtare rome dhe egjiptiane. Në pikën 3/7 *“Parimet Themelore”/ “Promovimi i lidhjeve ndërsektoriale”* – Planin i Veprimit (2021-2025) trajton nevojat për këto pakica kombëtare në një sërë fushash kyçe, duke përfshirë: arsimin dhe promovimin e dialogut ndërkulturor, shëndetësinë, strehimin dhe integrimi urban, punësimin dhe arsimin e aftësimin profesional, mbrojtjen sociale dhe regjistrimin civil dhe aksesin në sistemin e drejtësisë, me synim nxitjen e integritit në mënyrë gjithëpërfshirëse dhe të qëndrueshme. Në Rubrikën 4 *“Kushtet Aktuale dhe Sfidat”*, të këtij Planit¹³ citohet se: *Situata e strehimit është ende e vështirë për shumë anëtarë të minoritetit Rom dhe Egjiptianë në Shqipëri. Sipas të dhënave të Sondazhit Rajonal për Komunitetin Rom, 84% e komunitetit Rom kanë akses në elektricitet dhe 50% e anëtarëve të minoritetit Rom kanë akses në ujin e pijshëm në banesat e tyre krahasuar me shifrën 89% që i takon fqinjëve jo-Romë”*.

Në Qëllimet e Politikës 3- Ulja e hendekut në cilësinë e shëndetit midis Romëve dhe Egjiptianëve dhe pjesës tjetër të popullsisë, të Planit të Veprimit (2021-2025) parashikohet se Objekti Specifik 1, i këtij qëllimi strategjik përcakton shëndetin e romëve dhe egjiptianëve përmes rritjes së aksesit të tyre në shërbime cilësore shëndetësore dhe atyre parandaluese. Në elaborimin që i bëhet këtij objekti citohet: *“Të dhënat e raportit të Bashkimit Europian vunë në dukje se Pandemia COVID-19 shkaktoi përjashtimin, varfërinë dhe diskriminimin për një kohë të gjatë ndaj Romëve. Në përgjigje të krizës, u vendosën masa të synuara emergjente dhe parandaluese për të mbrojtur popullsinë, përfshirë komunitetet e marginalizuara rome. Sidoqoftë, disa masa emergjente, të tilla si higjena personale, provuan një sfidë për 30% të Romëve që jetojnë në familje pa ujë çezme. Përputhshmëriua me rekomandimet e higjienës personale ishte gjithashtu e diskutueshme, pasi 40% e romëve nuk kanë pajisje sanitare në banesat e tyre. 80% të Romëve jetojnë në lagje të ngushta, të mbipopulluara, të cilat e bëjnë distancën fizike, një element kryesor të masave parandaluese të shëndetit publik, pranë së pamundurës.”*

Rregullorja e furnizimit me ujë dhe për kanalizimet e miratuar me VKM-në nr. 1304, datë 11.12.2009, *“Për miratimin e modelit të Rregullores “Për furnizimin me ujë dhe për kanalizimet në zonën e shërbimit të Ujësjellës Kanalizimeve sh.a.”*, është dokumenti kryesor që siguron një marrëdhënie ligjore të drejtë ndërmjet konsumatorëve të shërbimeve të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve të ujërave të ndotura dhe furnizuesit të këtyre shërbimeve UK sh.a, që vepron në emër të pronarit të aseteve dhe njëkohësisht përgjegjësit ligjor për to, pra Pushteteve Vendore në përbërje të zonës së shërbimit.

¹³ Referuar faqes 12, të Planin Kombëtar të Veprimit për Barazi, Përfshirje dhe Pjesëmarrjen e Romëve & Egjiptianëve në Republikën e Shqipërisë (2021-2025);

Në nenin 4.5.2, pika 1, germa e, të VKM nr. 1304, datë 11.12.2009 përcaktohet se: “Ndërprerja e furnizimit me ujë. 1. Furnizimi ndërpritet në raste shumë të veçanta për të parandaluar ndonjë rrezik të menjëhershëm të sigurisë së personave apo rrjetit ujësjellës, si dhe për të eliminuar shqetësimet në furnizimin me ujë të konsumatorëve të tjerë, apo çënimi i cilësisë së ujit të pijshëm. UK _____ sh.a. ka të drejtë të ndërpresë furnizimin me ujë në këto raste: (e) Konsumatori me ndihmë sociale, do të furnizohet nga ndërmarrja 20l/person në ditë, falas, si dhe shoqëria do instalojë ujëmatësin me qëllim që konsumi i ujit përtej kësaj norme të paguhet. Lista e konsumatorit të favorizuar do të merret zyrtarisht nga bashkia/komuna e zonës së shërbimit të shoqërisë”.

Referuar rregullores së sipërcituar, Komisioneri vlerëson se Këshilli i Ministrave ka përcaktuar qartë se konsumatorët me ndihmë sociale kanë të drejtë të furnizohen me ujë falas 20 litra për person në ditë, ndërkohë që Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a nuk ka bërë një vlerësim të situatës së z. G.B, i cili trajtohet me pagesë të aftësisë së kufizuar dhe nuk është në gjendje që të paguaj debinë dhe konsumin mujor të furnizimit me ujë.

Sa më sipër, Komisioneri arriti në përfundimin se, praktika e ndjekur nga Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a, duke e trajtuar ankuesin në mënyrë të njëjtë me të gjithë personat e tjerë, e vendos në kushte të pafavorshme dhe e ekspozon atë ndaj një trajtimi të padrejtë dhe të pafavorshëm, duke i mohuar të drejtën për të përfituar nga furnizimi me ujë, nga ana e Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a. Si pasojë, z. G.B është detyruar të jetojë në kushte të papërshtatshme banimi.

Gjithashtu, Komisioneri konstaton se, skema e akt marrëveshjes e zbatuar në rastin e ankuesit, në kushtet në të cilat gjendet ankuesi, nuk është efektive. Komisioneri arrin në këtë përfundim duke konstatuar se, vlera e kështit prej 5.000 lekë, duke i shtuar dhe vlerën e faturës të muajit përkatës, që ankuesi duhet të paguajë për të shlyer detyrimet e prapambetura, të cilat ishin bërë shkak për ndërprerjen e furnizimit me ujë, nuk është e përballueshme ekonomikisht, në kushtet kur ankuesi ka si burim të ardhurash, vetëm pagesën e aftësisë së kufizuar.

Në nenin 3, pika 3 të ligjit 10221, datë 04.02.2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, parashikohet se: ““Diskriminim ndërsektorial” është ajo formë diskriminimi në të cilën disa shkaqe veprojnë dhe bashkëveprojnë me njëra-tjetrën në të njëjtën kohë, në mënyrë të tillë që ato të jenë të pandashme dhe të prodhojnë forma të veçanta të diskriminimit”.

Komisioneri vlerëson se, pretendimi për diskriminim ndaj z. G.B, duhet të vlerësohet në kuadër të parashikimeve të nenit 3, pika 3, të LMD, pasi pretendohet se ankuesi është diskriminuar si pasojë e ndërveprimit të më shumë se një shkakut dhe konkretisht, aftësisë së kufizuar, gjendjes ekonomike dhe racës, shkaqe të cilat kanë bashkëvepruar me njëra tjetrën në mënyrë të pandashme dhe në të njëjtën kohë për të prodhuar situatën e diskriminimit të tërthortë, të cilës i është nënshtruar z. G.B si rezultat i ndërprerjes së furnizimit me ujë dhe mosrishikimit të akt marrëveshjes, pasi nuk identifikohen momente të veçanta të veprimit të njërit apo tjetrit shkak mbi situatën.

Konventa e OKB-së “Për të drejtat e personave me aftësi të kufizuara”, në nenin 28 “Standardi i përshtatshëm i jetesës dhe mbrojtja shoqërore”, përcakton : “1. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për një standard të përshtatshëm jetese për ta dhe për familjet e tyre, përfshirë ushqimin, veshjen dhe strehimin e përshtatshëm dhe përmirësimin e vazhdueshëm të kushteve të jetesës dhe duhet të ndërmarrin hapat e duhur për të mbrojtur dhe përmirësuar realizimin e kësaj të drejte pa diskriminim me bazë aftësinë e kufizuar.

2. Shtetet palë njohin të drejtën e personave me aftësi të kufizuara për mbrojtje shoqërore, dhe që ata ta gëzojnë atë të drejtë pa diskriminim me bazë aftësinë e kufizuar dhe duhet të marrin hapat e duhur për të mbrojtur dhe përmirësuar realizimin e kësaj të drejte, përfshirë masat:

a) Për t’u siguruar mundësim të barabartë personave me aftësi të kufizuara ndaj shërbimeve për ujë të pastër dhe për të siguruar mundësimin e shërbimeve, pajisjeve dhe formave të tjera të asistencës të përshtatshme dhe të përballeshme për nevoja të lidhura me aftësinë e kufizuar;”

Komisioneri evidenton se, aftësia e kufizuar, gjendja ekonomike dhe raca e z. G.B, janë fakte të njohura për Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a.

Komisioneri vlerëson se, bazuar në faktet dhe provat e administruara, jemi në kushtet kur mund të prezumohet (diskriminimi *prima facie*) se në pamje të parë z. G.B, është diskriminuar për shkak të aftësisë së kufizuar, gjendjes ekonomike dhe racës në të drejtën e tij për furnizimin me ujë të pijshëm.

Komisioneri vlerëson se, Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a ka treguar një qëndrim pasiv të pajustifikuar në lidhje me trajtimin e z. G.B, pavarësisht se ka qenë në dijeni të vulnerabiliteteve të shtuara të tij, si person me aftësi të kufizuara ku burimi i vetëm për të siguruar jetesën është pagesa e aftësisë së kufizuar, si dhe nuk ka marrë parasysh rekomandimin e Komisionerit, lidhur me këtë rast. Në këtë kontekst Komisioneri gjykon se Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a nuk e ka trajtuar në mënyrë efektive rastin e z. G.B në raport me faktin se ai i përken një grupi të disavantazhuar në disa drejtime, çka sjell si pasojë një disavantash kompleks.

Bazuar në nenin 3/1, të ligjit nr.10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, përcaktohet se: “Çdo sjellje diskriminuese që është motivuar nga më shumë se një shkak, kur është kryer më shumë se një herë, kur ka zgjatur për një periudhë të gjatë kohore, ose kur ka sjellë pasojë veçanërisht të dëmshme për viktimën përbën formë të rëndë të diskriminimit”, konsiderohet si formë e rëndë diskriminimi. Kjo dispozitë, nuk kërkon që të plotësohen në mënyrë kumulative të gjithë elementët, në lidhje me shkakun, recidivizmin, kohëzgjatjen dhe pasojat e sjelljes diskriminuese. Forma e rëndë e diskriminimit konstatohet me përmbushjen qoftë edhe të vetëm njërit prej elementëve të përcaktuar në këtë dispozitë ligjore.

Komisioneri, vlerëson se shkakun i aftësisë së kufizuar, gjendjes ekonomike dhe racës, veprojnë dhe bashkëveprojnë me njëri-tjetrin, në të njëjtën kohë, në mënyrë të pandashme me njëri- tjetri, duke e ekspozuar subjektin ankues ndaj trajtimit të padrejtë, të pafavorshëm dhe të pabarabartë.

Bazuar në tërësinë e fakteve dhe provave të administruara në lidhje me rastin konkret të z. G.B, Komisioneri vlerëson se Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a dështoi që të jepte një justifikim objektiv dhe të arsyeshëm, sa i takon trajtimit të padrejtë dhe të pafavorshëm të cilit i është nënshtruar z. G.B.

Komisioneri arrin në përfundimin se, z. G.B është diskriminuar në të drejtën për furnizim me ujë, në formën e diskriminimit ndërsektorial, të tërthortë dhe të rëndë, për shkak të aftësisë së kufizuar, gjendjes ekonomike dhe racës, si rezultat i ndërprerjes së furnizimit me ujë dhe mosrishikimit të kushteve të akt marrëveshjes, nga ana e Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a. Për rrjedhojë Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, ka shkelur ndalimin e diskriminimit, të parashikuar nga ligji 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar.

Bazuar në nenin 33, pika 10 të Ligjit nr.10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, përcaktohet se: “Vendimi përmban rregullimet dhe masat e duhura, duke caktuar edhe një afat për kryerjen e tyre”, ndërsa në nenin 33, pika 12, përcaktohet se : “Kur vendos masën, komisioneri siguron që ajo të jetë: a) e efektshme dhe parandaluese; dhe b) në përpjesëtim me gjendjen që e shkaktoi vendosjen e masës”.

Ligji 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, i ndryshuar, në nenin 33/10, nuk ka përcaktuar masat që duhen marrë për rregullimin e situatës diskriminuese, por e ka lënë në diskrecionin e Komisionerit. Pra, Komisioneri rast pas rasti, vendos se cilat janë rregullimet dhe masat që duhen marrë në mënyrë që të sigurojë mbrojtjen efektive nga diskriminimi të personave që pretendojnë se janë viktimat të diskriminimit. Ky ligj, nëpërmjet nenit 33/12, ka vendosur kriteret që duhet të ndjekë Komisioneri në përcaktimin e masës që ai jep nëpërmjet vendimeve të tij.

Bazuar në sa më sipër, Komisioneri vlerëson se, masa e duhur për rregullimin e situatës diskriminuese është marrja e masave nga ana e Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a, që të ndalojë aplikimin e praktikës së ndërprerjes së furnizimit me ujë për shkak të mospagesës së detyrimeve nga ana e klientëve, për individët ose grupet e individëve vulnerabël, sikurse janë personat me aftësi të kufizuara. Në lidhje me rastin e ankuesit, Komisioneri kërkon nga Ujësjetllës Kanalizime Tiranë sh.a që të rishikojë Akt Marrëveshjen e lidhur me ankuesin, duke zvogëluar këstin mujor që ankuesi është i detyruar të paguaj për shlyerjen e detyrimit të prapambetur, në atë masë që të jetë e përballueshme nga ana e ankuesit.

PËR KËTO ARSYE:

Mbështetur në nenin 32 e 33, të ligjit 10221/2010 “Për Mbrojtjen nga Diskriminimi”, të ndryshuar, Komisioneri për Mbrojtjen nga Diskriminimi,

V E N D O S I :

1. Konstatimin e diskriminimit, *në formën e rëndë të tij dhe në formën e diskriminimit ndërsektorial dhe të tërthortë*, për shkak të aftësisë së kufizuar, gjendjes ekonomike dhe racës, të subjektit ankues z. G.B, nga ana e Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a.
2. Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a të marrë masa për mosndërprerjen e furnizimit me ujë të banesës së ankuesit, sipas parashikimit të VKM nr. 1304, datë 11.12.2009, neni 4.5.2, pika 1, germa e.
3. Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a të rishikojë Akt Marrëveshjen e lidhur me ankuesin, duke zvogëluar këstin mujor që ankuesi është i detyruar të paguaj për shlyerjen e detyrimit të prapambetur, në atë masë që të jetë i përballueshëm nga ana e tij.
4. Bazuar në nenin 33 pika 11, të ligjit “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, të ndryshuar, Ujësjiellës Kanalizime Tiranë sh.a, brenda 30 (tridhjetë) ditëve të njoftojë Komisionerin, lidhur me veprimet e ndërmarra për zbatimin e këtij vendimi.
5. Në referim të nenit 33, pika 13, të Ligjit “*Për Mbrojtjen nga Diskriminimi*”, të ndryshuar, moszbatimi i këtij vendimi sjell si pasojë ndëshkimin me gjobë.
6. Kundër këtij vendimi lejohet ankim në Gjykatën Administrative të Shkallës së Parë Tiranë, brenda 45 ditëve nga marrja dijeni.

KOMISIONERI

Robert GAJDA